

Anton Pavlovich Chekhov

Naisia

АНТОН ЧЕХОВ

Naisia

«Public Domain»

Чехов А. П.

Naisia / А. П. Чехов — «Public Domain»,

Содержание

NAISIA!	5
HÄMÄRÄSSÄ	8
TURVATON OLENTO	11
KOSTO	14
TAIDETEOS	17
PARTURISSA	20
Конец ознакомительного фрагмента.	21

Chekhov Anton Pavlovich

Naisia

NAISIA!

Fjodor Petrovitsh, N: n kuvernementin kansakoulujen tarkastaja, piti itseään oikeutta harrastavana ja jalomielisenä kansalaisena. Kerran hän vastaanotti kansliassaan opettaja Vremenskin.

– Ei, herra Vremenski, hän sanoi, kyllä nyt on virkaero välttämätön. Kun on sellainen ääni kuin teillä nyt, niin on kerrassaan mahdoton hoitaa opettajan virkatehtäviä. Millä ihmeen tavalla se on noin mennytkin?

– Join hikisenä kylmää olutta ... kähisi opettaja.

– Kuinka surullista! Neljätoista vuotta olette palvellut, kun yhtäkkiä tuho tuli! Kukapa olisi uskonut, että sellainen joutava seikka saattaisi särkeä koko elämänuranne! Mihin te nyt aiotte ryhtyä?

Opettaja ei vastannut mitään.

– Oletteko perheellinen? kysyi tarkastaja.

– Vaimo ja kaksi lasta, teidän ylhäisyytenne... kähisi opettaja.

Seurasi vaitiolo. Tarkastaja nousi pöytänsä äärestä ja alkoi tuskallisena astella nurkasta nurkkaan.

– Vaikka ajattelisin pääni puhki, niin en tiedä mitä teille on tehtävä! hän sanoi. Opettajana ette enää voi toimia, eläkettä ette vielä voi saada... Heittää teidät oman onnenne nojaan, sekin olisi vaikeata. Te olette palvellut kokonaista neljätoista vuotta ja olette siis meidän miehiämme; meidän velvollisuutemme on myöskin auttaa teitä... Mutta miten? Mitä voin tehdä hyväksenne? Koettakaa asettua minun asemaani: mitä voin tehdä hyväksenne?

Seurasi taas vaitiolo. Tarkastaja asteli edes takaisin yhä miettien, mutta opettaja Vremenski istui murheen murtamana tuolin laidalla ja mietti myöskin. Yhtäkkiä tarkastajan kasvot alkoivat säteillä ja hän näpäytti sormillaan.

– Sepä kummallista, ettei se heti mieleeni juolahtanut! huudahti hän. Kuulkaahan, mitä ehdotan teille... Ensi viikolla jättää turvalaitoksen kansliapäällikkö täysinpalvelleena virkansa. Jos tahdotte, voitte astua hänen sijalleen! Siinähan teillä on paikka!

Vremenski, joka ei odottanut niin suurta suosiota tarkastajalta, alkoi myöskin säteillä.

– Sehän olikin mainiota! sanoi tarkastaja. Kirjoittakaa siis tänään jo hakemus...

Annettuaan Vremenskin mennä tarkastaja tunsu mielensä kevyemmäksi, vieläpä iloiseksi. Hänen edessään ei enää töröttänyt kähisevän opettajan koukistunut vartalo, ja hänestä tuntui niin hyvälle voidessaan tunnustaa itselleen, että hän oli tarjotessaan Vremenskille avointa virkaa menetellyt oikein ja omantuntonsa mukaisesti, niinkuin järjestystä harrastavan, kelpo miehen sopiikin. Mutta tätä hyvää mielialaa ei kestänyt kauan. Kun hän kotiin palattuaan oli istunut päivällispöytään, hänen vaimonsa Nastasja Ivanovna muisti yhtäkkiä:

– Niin, olin aivan unohtaa! Eilen tuli Nina Sergejevna luokseni puhumaan erään nuoren herrasmiehen puolesta. Kerrotaan turvalaitoksessa erään viran tulevan vapaaksi...

– Kyllä, mutta se on jo luvattu toiselle, sanoi tarkastaja rypistäen otsaansa. Ja sinähän tiedät periaatteeni: en koskaan päästä ketään virkaan suosittelun perusteella.

– Tiedän sen kyllä, mutta Nina Sergejevnan tähden luulen sinun voivan tehdä poikkeuksen. Hän rakastaa meitä kuin omaisiaan, emmekä me vielä tähän päivään saakka ole tehneet pienintäkään palvelusta hänen hyväksensä. Älä siis yritäkään, Fedja, kieltäytyä! Moisine oikkuinesi suututat sekä hänet että minut.

– Ketä hän sitten suosittelee?

– Herra Polsuhinia.

– Ketä Polsuhinia? Sitäkö, joka uutena vuonna näytteli Tshatskin osaa klubin iltamassa? Vai sitä narria? Ei ikänä!

Tarkastaja herkesi syömästä.

– Ei ikänä! hän toisti. Jumala minua sellaisesta varjelkoon!

– Miksi niin?

– Siksi, hyvä ystäväni, että jos kerran nuori mies ei toimi avoimesti, vaan naisten välityksellä, niin hän on perin keho! Miksei hän itse tule luokseni?

Päivällisen syötyään tarkastaja kävi pitkälleen työhuoneensa sohvalle ja alkoi lukea postin tuomia sanomalehtiä ja kirjeitä.

"Rakastettava Fjodor Petrovitsh!" kirjoitti hänelle kaupunginpäällikön rouva. "Te sanoitte kerran, että minä olen ihmistuntija ja sydänten tutkistelija. Nyt saatte nähdä sen todellisuudessa. Näinä päivinä tulee luoksenne turvalaitoksen kansliapäällikön virkaa anomaan muuan K.N. Polsuhin, jonka minä tunnen varsin hyvin, ja uskallan siis vakuuttaa, että hän on erittäin kelpo ja miellyttävä nuori mies. Jos osoitatte hänelle myötätuntoisuutta, niin tulette näkemään..." j.n.e.

– En ikänä! huudahti tarkastaja. Jumala minua siitä varjelkoon!

Eipä kulunut senjälkeen päivääkään tarkastajan saamatta kirjettä, jossa suositeltiin Polsuhinia.

Eräänä päivänä ilmaantui vihdoinkin itse Polsuhin, nuori lihava mies, puhdasleukainen kuin jockey, yllään uusi musta puku...

– Virka-asioissa en ota vastaan täällä, vaan virkahuoneistossani, sanoi tarkastaja kuivasti, kuultuaan hänen pyyntönsä.

– Suokaa anteeksi, teidän ylhäisyytenne, mutta meidän yhteiset tuttavamme neuvoivat minua kääntymään suoraan tänne.

– Hm! murahti tarkastaja katsoen vihaisena hänen suippokärkisiä kenkiään. Mikäli tiedän, teidän isänne on varakas, ettekä siis kärsi puutetta. Mitä syytä on teillä näin ollen pyrkiä tähän virkaan? Onhan palkkakin perin pieni!

– En minä palkan tähden, vaan muuten... Ja onhan se valtion virka...

– Mutta minä luulen, että te jo kuukauden kuluttua kyllästyisitte tähän virkaan ja jättäisitte sen mielellänne, kun sitä vastoin on toisia virkaan pyrkijöitä, joille se merkitsee virkauraa koko elinajaksi. On vielä sellaisiakin poloisia, joille...

– En kyllästy, teidän ylhäisyytenne! keskeytti Polsuhin.

Kunniasanallani, olen koettava parastani!

Tarkastajaa harmitti.

– Kuulkaahan, kysyi hän hymyillen halveksivasti, minkätähden ette suorastaan kääntynyt minun puoleeni, vaan katsoitte tarpeelliseksi ensin vaivata naisia?

– En tiennyt, että se olisi teistä epämieluisia, vastasi Polsuhin hämillään. Mutta teidän ylhäisyytenne, jos annatte lainkaan arvoa suosituksille, niin voin esittää kirjeen...

Hän otti taskustaan suosituskirjelmän ja ojensi sen tarkastajalle. Kirjelmän, joka oli tyyppillistä kansliatyöä ja – käsialaa, oli allekirjoittanut itse kuvernööri. Saattoi huomata, että kuvernööri oli allekirjoittanut sen lainkaan sitä lukematta päästäkseen mitä pikimmin vapaaksi jostakin tunkeilevasta rouvasta.

– Mitäs tässä sitten enää... minä myönnyn... tottelen... sanoi tarkastaja luettuaan kirjeen ja huoahdi. Toimittakaa huomenna hakupaperinne meille... Niin, eihän siinä muuta...

Kun Polsuhin oli mennyt, valtasi inho tarkastajan.

– Roisto! sähisi hän kiukkuisena astuen nurkasta toiseen. Hän ajoi asiansa perille saakka, senkin vietävä keikari; akkavaen hännystelijä, konna!

Tarkastaja sylkäisi äänekkäästi oveen, jonka kautta Polsuhin oli poistunut, mutta hämmästyi samassa aika lailla, sillä ovi avautui ja huoneeseen astui erään rahatoimikamarissa palvelevan virkamiehen rouva.

– Minä tulin vain hetkeksi, ainoastaan hetkeksi... aloitti rouva.

Istukaa, risti-isäni, olkaa hyvä ja kuunnelkaa mitä kerron...

Ensiksikin, teillähän on muuan virka avoimena... Huomenna tai ehkä jo tänään tulee luoksenne nuori mies nimeltä Polsuhin...

Rouva liverteli, mutta tarkastaja katseli häntä samein pöllömäisin silmin, niinkuin pyörtymäisillään oleva ihminen, katseli ja myhäili kohteliaasti.

Seuraavana päivänä ottaessaan Vremenskin vastaan virkahuoneessaan tarkastaja ei pitkään aikaan uskaltanut sanoa, miten asia todellisuudessa oli. Hän sotkeutui ja takerteli puheessaan eikä löytänyt, mistä alkaa, mitä sanoa. Hän olisi tahtonut pyytää opettaja Vremenskilta anteeksi, sanoa hänelle totuuden, mutta kieli mongerteli kuin päihtyneellä, korvia kuumotti, ja samassa alkoi tuntua kovin alhaiselta ja harmilliselta näytellä sellaista typerää osaa – vieläpä omassa virkahuoneessaan, oman alaisen edessä. Ja yhtäkkiä hän iski nyrkillä pöytään, hypähti pystyyn ja ärähti kiukkuisesti:

– Ei minulla ole teille paikkaa! Ei ole! Jättäkää minut rauhaan! Älkää kiusatko minua! Antakaa minun olla yksin!

Ja hän poistui virkahuoneestaan.

HÄMÄRÄSSÄ

Keskikokoinen kärpänen pujahti prokuraattorinapulaisen, hovineuvos Gaginin nenään. Liekö uteliaisuus sitä vaivannut, kevytmielisyys sen sinne houkutellut vai ilman ajojaanko se pimeässä lie sinne osunut. Oli miten hyvänsä, mutta nenä ei ainakaan voinut sietää toisrotuisen olennon läsnä oloa, vaan antoi aivastusmerkin. Gagin aivasti aivasti sydämensä pohjasta, viheltäen samalla vihlovasti, aivasti niin tuimasti, että sänky tärisi ja vieterit helisivät. Gaginin puoliso, Maria Mihailovna, kookas, pyylevä, vaaleaverinen nainen, säpsähti samassa pahanpäiväisesti ja heräsi. Hän tuijotti ensin säikähtyneenä hämäryyteen, haukotteli ja käänsihe sitten toiselle kyljelleen. Noin viiden minuutin kuluttua hän kääntyi uudelleen ja sulki silmänsä tiukemmin. Mutta uni ei ottanut enää juostakseen. Jonkin aikaa haukoteltuaan ja kääntyyttyään kyljeltä toiselle Maria Mihailovna nousi, kapusi miehensä yli, pani tohvelit jalkaansa ja meni ikkunan luo.

Ulkona oli hämärä. Näkyi vain puiden ääriiviivat ja vajojen tummat katot. Idän puolella alkoi taivas jo hiukan vaaleta, mutta synkät pilvet uhkasivat peittää tämän vaaleuden. Sumun samentama ilma oli tyyni; kaikkialla vallitsi hiljaisuus. Vaiti oli huvilain vartija, joka nostaa palkkaa siitä, että kolkutuksillaan häiritsee öistä hiljaisuutta. Vaiti oli ruisrääkkä, ainoa villi siivekäs, joka ei vierasta pääkaupunkilaisten kesäasukkaiden naapuruutta.

Hiljaisuuden keskeytti Maria Mihailovna itse. Ikkunan luona seistessään ja katsellessaan ulos pihalle hän yhtäkkiä huudahti. Hänestä näytti siltä kuin kukkalavan laidasta, hoikan, leikatun poppelin luota, olisi tumma olento liikkunut taloa kohti. Ensin hän luuli sitä lehmäksi tai hevoseksi, mutta hierottuaan silmiään hän alkoi yhä selvemmin erottaa ihmisen ääriiviivat.

Senjälkeen hänestä näytti siltä, kuin tuo tumma olento olisi lähestynyt keittiön ikkunaa, seisonut jonkin aikaa epäröiden sen edessä, astunut toisella jalalla vesilistalle ja... kadonnut ikkunasta pimeään keittiöön.

"Rosvo!" juolahti hänen mieleensä ja kalman kalpeus levisi hänen kasvoilleen.

Silmänräpäyksessä hänen mielikuvituksensa toisti kuvan, jota huvila-asukkaat niin julmasti pelkäävät: varas hiipii keittiöön, sieltä ruokahuoneeseen... hopeaesineet kaapissa... sitten makuuhuone... kirves... rosvomaiset kasvot... kultakapineet... Hänen polvensa notkahtivat ja kylmä väristys liukui selkää pitkin.

– Vasilij! huusi hän nykien miestänsä. Vasilij, Vasilij Prokovjitsh! Ah hyvä Jumala, hän makaa kuin kuollut! Vasilij, herää, rukoilen sinua!

– N-no? N-no? rötki prokuraattorinapulainen vetäen ilmaa keuhkoihinsa ja haukotellen kovasti.

– Herää toki Herran nimessä! Varas hiipi juuri meidän keittiöömme! Minä seisoin ikkunan luona ja näin kuinka mies hiipi keittiön ikkunasta sisään. Keittiöstä hän pääsee ruokahuoneeseen... Lusikat kaapissa!.. Vasilij! Mavra Jegorovnan luo hiipivät myöskin viime vuonna tuolla tavalla sisään.

– Mi... mitä sinä?

– Hyvä Jumala, hän ei kuule! Etkö sinä nyt ymmärrä, senkin puuhevonen, että juuri nyt näin miehen hiipivän meidän keittiöömme! Pelageja voi säikähtyä kuoliaaksi ja... ja hopealusikat kaapissa!

– Mitä joutavia!

– Vasilij, tämä on sietämätöntä! Minä puhun sinulle suuresta vaarasta ja sinä vain makaat ja haukottelet! Tahdotko, että meidät varastetaan puti puhtaaksi ja murhataan!

Prokuraattorinapulainen nousi hitaasti ja istuutui sängyn laidalle; ilma kohisi hänen haukotuksistaan.

– Piru teistä selvän ottakoon! jupisi hän. Eikö tässä enää yölläkään saa rauhaa? Herätetään joutavan asian tähden!

– Mutta minä sanon sinulle, Vasilij, että omin silmin näin miehen hiipivän ikkunasta sisään!

– No, entä sitten? Hiipiköön... Kaikesta päättäen se on Pelagejan palosotamies, joka sinne meni.

– Mitä? Mitä sinä sanoit?

– Sanoin, että Pelagejan palosotamies se sinne meni.

– Sitä pahempi! huusi Maria Mihailovna. Se on vielä pahempaa kuin varkaus! Minä en siedä talossani sellaista kyynillistä riettautta!

– Kuuleppas vain, mikä ihmisystävä hän on olevinaan... Ei siedä sellaista kyynillistä riettautta... Onko siinä mitään kyynillistä sitten?.. Miksi typerästi höystää puhetaan sellaisilla vieraskielisillä sanoilla? Se sellainen tapa, eukkoseni, on ikivanhoista ajoista peräisin ja on jo muuttunut pyhäksi traditsioniksi. Siksipä tuo onkin palosotamies, jotta saisi käydä piikojen luona.

– Eipä, Vasilij! Sinä et näy minua vielä tuntevankaan! Ettäkö minun talossani mitään sellaista... tuollaista... Ole hyvä ja mene heti keittiöön sanomaan, että lähteköön matkaansa sieltä ja heti paikalla! Kyllä minä huomenna sanon Pelagejaile, että älköön vatedes suvaitko sellaisia salavehkeitä? Kun minä olen kuollut, silloin voitte mielenne mukaan sallia talossa tuollaista kyynillisyyttä, mutta nyt se pysyy tekemättä! Ole hyvä ja mene heti paikalla sanomaan!

– Piru vieköön! murahti Gagin ärtyisästi. Turhaa on saada mikroskoopillisille akkavaen aivoille selväksi, miksi minun on tarpeetonta sinne mennä!

– Vasilij, minä pyörryn! —

Gagin sylkäisi, pani tohvelit jalkaansa, sylkäisi vielä kerran ja lähti keittiöön. Oli pimeätä kuin umpinaisessa tynnyrissä ja prokuraattorinapulaisen piti kulkea haparoiden. Matkalla hän sivumennen tuli koskettaneeksi lastenkamarin oveen ja herättäneeksi lapsenpiian.

– Vasilisa, sanoi hän. Sinä otit illalla minun yönuttuni puhdistettavaksesi. Missä se nyt on?

– Hyvä herra, minä pyysin Pelagejaa puhdistamaan sen.

– Mitä se sellainen on! Otatte ettekä pane paikalleen... Nyt minun täytyy tässä kulkea ilman yönuttua!

Astuttuaan keittiöön prokuraattorinapulainen suuntasi askeleensa sitä paikkaa kohti, jossa piika nukkui suurella kirstulla kattilahyllyn alla.

– Pelageja! aloitti Gagin löydettyään pimeässä olkapään, jota hän rupesi työkkäämään. Kuuletko sinä!.. Hä!.. Älä ole nukkuvinasi, kun et nuku kuitenkaan! Kuka kiipesi äsken ikkunasta sisään sinun luoksesi?

– Hä?.. Mitä?.. Vai ikkunasta kiipesi? Kenen luo sitten?

– Älä koetakaan vetää minua nenästä! Sano sille hännänkantajallesi, että korjaa luunsa täältä hyvällä. Kuulitko? Hänellä ei ole täällä mitään tekemistä!

– Oikein täysissä tosissako herra tuollaista juttelee?.. Päivät pääksytysten saa tässä tuskat ja vaivat sietää saamatta hetkeäkään huoahtaa, eikä ole yölläkään levosta tiedon tilkkaa, kun kesken unta saa mokomaa puhetta kuulla. Neljä ruplaa kuukaudessa palkkaa, vaikka minulla on oma tee ja sokeri... Eikä koskaan saa kuulla parempaa puhetta, kun tätä tällaista... Minä olen palvellut kauppiaittenkin perheissä, mutta tämänkaltaista häpeätä en ole saanut kuulla enkä nähdä.

– No-no... älä siinä nyt Latsarusta laula, vaan laita rakastunut sotamiehesi täältä mitä pikimmin! Kuulitko?

– Hävetkää toki, armollinen herra! virkkoi Pelageja. Hänen äänestään saattoi kuulla, ettei itku ollut kaukana. Sivistynyttä herrasväkeä... eikä sen vertaa ymmärretä, että joskus meidän kovaosaistenkin mieliksi tekisivät... Nyt Pelageja hyrähti itkeä tillittämään. Helppohan meitä on loukata, kun ei kukaan puhu puolestamme.

– No, älähän nyt!.. Minusta se on aivan yhdentekevä! Rouvahan se minut tänne lähetti. Minä siitä viis, vaikka itse yöhaltijan ikkunasta sisälle päästäisit...

Prokuraattorinapulainen oli vihdoin tullut siihen käsitykseen, että oli ollut väärässä pitäessään tämän kuulustelun ja että hänen oli jo aika palata vaimonsa luo.

– Kuulehan, Pelageja, sanoi hän lopuksi. Sinä olet ottanut minun yönuttuni puhdistettavaksesi. Missä se on?

– Ai, armollinen herra, suokaa anteeksi, unohdin panna sen tuolillenne. Se riippuu tuossa naulassa uunin vieressä.

Prokuraattorinapulainen löysi hapuilemalla yönuttun uunin luota, puki sen ylleen ja läksi hiljaa takaisin makuuhuoneeseen.

Maria Mihailovna makasi miehensä mentyä vuoteessaan ja odotteli. Parisen minuuttia hän pysyi rauhallisena, mutta sitten häntä alkoi jo peloittaa.

"Kuinka kauan hän viipyy!" ajatteli hän. "Hyvä on, jos hän saa sen inhoittavan miehen kiinni... mutta jos siellä onkin rosvo?"

Ja hänen mielikuvituksensa loihti taas kuvan: Miehensä astuu pimeään keittiöön... isku kirveenkamaralla... kuolee ääntä päästämättä... verilätäkö...

Kului viisi minuuttia, viisi ja puoli, vihdoin kuusi... Maria

Mihailovnan otsalle nousi kylmä hiki...

– Vasilij! kiljahti hän. Vasilij!

– Mitä sinä huudat? Tässähän minä olen... hän kuuli äänen ja miehensä läheneviä askeleita. Joko sinusta hengen veivät, hä?

Prokuraattorinapulainen astui sänkynsä luo ja istuutui sen laidalle.

– Ei siellä ketään ollut, sanoi hän. Sinun kuvittelujasi vain, senkin ihmetys!.. Voit olla aivan rauhassa, höperö, kyllä Pelageja on yhtä siveä kuin hänen emäntänsäkin. Oletpa sinä aika pelkuri!

Ja prokuraattorinapulainen alkoi tehdä vaimostaan pientä pilaa. Hän oli tullut hyvälle tuulelle eikä häntä enää nukuttanut.

– Sellainen pelkuri! naureskeli hän. Käyppäs huomenna lääkärissä, että hän parantaisi sinut houretaudistasi. Sinun hermostosi on epäjärjestyksessä!

– Mikä täällä haisee niin tervalle? ihmetteli rouva. Tervalle tai... sipulille... kaalille...

– Mikähän lie... Mutta koskei nukuta, niin sytytäpä kynttilä... saat nähdä piirioikeuden prokuraattorin valokuvan. Missä tulitikut ovat?.. Hän erosi eilen virastaan ja jätti kullekin meistä muistoksi valokuvansa, jossa on hänen omakätinen nimikirjoituksensa...

Prokuraattorinapulainen raapaisi tulta ja sytytti kynttilän. Mutta hän ei ennättänyt astua askeltakaan sängyn luota noutaakseen valokuvan, kun hänen takanaan kuului vihlova, sydäntä särkevä parahdus. Katsoessaan taakseen hän näki kaksi suurta naisen silmää, jotka täynnä kummastusta, kauhua, kiukkua olivat häneen suunnatut.

– Otitko yönuttusi keittiöstä? kysyi Maria Mihailovna kalveten.

– Kuinka niin?

– Katsohan itseäsi!

Prokuraattorinapulainen katsoi itseään ja hönähti ihmetyksestä. Hänen hartioillaan ei ollutkaan hänen oma yönuttunsa, vaan palosotamiehen sinelli. Kuinka se oli joutunut hänen ylleen? Ratkaistessaan tätä kysymystä hänen vaimonsa näki mielikuvituksessaan uuden kamalan kuvan: pimeä, hiljaista, kuiskutusta j.n.e.

TURVATON OLENTO

Vaikka Kistunovin jalkaleinikohtaus yöllä oli ollut perin vaikea ja hänen hermonsensa sen johdosta ärtyneet, hän lähti aamulla kaikesta huolimatta virkaansa ja alkoi tavalliseen aikaan vastaanottaa henkilöitä, jotka pankkiasioissa pyrkivät hänen puheilleen. Hän oli uupunut, rasittuneen näköinen, jaksoi töin tuskin puhua ja hengitti raskaasti kuin kuoleva.

– Mitä asiaa teillä on? kääntyi hän erään naisen puoleen, jonka yllä oli vedenpaisumuseaikainen hartiaviitta, niin että hän takaapäin oli koko lailla suuren sontiaisen näköinen.

– Suvaitkaahan kuunnella, teidän ylhäisyytenne, aloitti nainen suulaasti, mieheni, kolleegiasessori Shtshukin, on kokonaista viisi kuukautta ollut sairas ja hänen maatessaan kotonaan vuoteen omana on hänet ilman vähintäkään syytä erotettu virastaan, teidän ylhäisyytenne, ja kun minä menin hänen palkkaansa nostamaan, niin vetivät he siitä kaksikymmentä neljä ruplaa kolmekymmentä kuusi kopeekkaa pois! "Mistä syystä?" kysyin minä. "Hän on", sanoivat, "saanut rahaa viraston kassasta ja toiset virkamiehet ovat olleet hänelle takuussa." Kuinka se on mahdollista? Olisiko hän ottanut rahaa lainaksi minun tietämättäni? Siinä ei ole perää, teidän ylhäisyytenne. Mitä se sellainen on? Minä olen köyhä nainen... huoneita vuokraamalla ansaitsen niukan leipäni... Minä olen heikko, turvaton... Kaikki minua sortavat eikä yhdelläkään ole kaunista sanaa minulle sanottavana...

Rouva alkoi räpytellä silmiään ja veti hartiaviittansa alta nenäliinan.

Kistunov otti anomuksen häneltä ja luki sen.

– Suokaa anteeksi, mitä tämä on? kysyi hän olkapäitään kohauttaen. Minä en ymmärrä tätä. Kaikesta päättäen te, rouva hyvä, olette osunut väärään paikkaan. Teidän anomuksenne ei kuulu lainkaan meille. Olkaa hyvä ja kääntykää sen viraston puoleen, jossa miehenne palvelee.

– Ei, teidän ylhäisyytenne! Viidessä paikassa olen jo ollut, eikä missään otettu anomusta vastaan, sanoi rouva Shtshukina. Olin jo aivan päästä pyörällä, mutta kaikeksi onneksi vävyini Boris Matveitsh – suokoon Jumala hänelle terveyttä – kehoitti minua tulemaan teidän ylhäisyytenne luo. "Kääntykää te, täti kulta, herra Kistunovin puoleen; hän on vaikutusvaltainen henkilö ja voi tehdä hyväksenne mitä vain..." Auttakaa nyt minua, teidän ylhäisyytenne!

– Hyvä rouva Shtshukina, me emme voi auttaa teitä... Koettakaahan toki itsekin käsittää: teidän miehenne, mikäli anomuksesta käy selville, palveli sotilaallis-lääketieteellisessä departementissa, mutta meidän laitoksemme on aivan yksityinen, kauppalaitos, pankki. Onhan asia siis selvä!

Kistunov kohautti vielä kerran olkapäitään ja kääntyi erään sotilaspukuisen vieraan puoleen, jolla oli poski turvoksissa.

– Teidän ylhäisyytenne, valitti rouva Shtshukina, kyllä minulla on lääkärintodistus, että mieheni on sairas! Tässä se on, olkaa hyvä ja katsokaa!

– Kyllä minä uskon, sanoi Kistunov ärtyisästi, mutta sanon vieläkin: teidän asianne ei kuulu meille. Tämähän on omituista, vieläpä naurettavaa! Eikö teidän miehenne todellakaan tiedä, minne teidän pitää kääntyä?

– Teidän ylhäisyytenne, hän ei tiedä juuri mistään. Tiuskaisee vain:

"Se ei kuulu sinulle! Korjaa luusi!" ja siinä kaikki... Mutta kenelle se kuuluu sitten, jollei minulle? Minun niskassanihan tässä kaikki on!

Niin, minun juuri!

Kistunov kääntyi taas rouva Shtshukinan puoleen ja alkoi selittää tälle, mikä erotus on sotilaallis-lääketieteellisellä departementilla ja yksityispankilla. Rouva kuunteli tarkkaavasti, nyökäytti myöntymisen merkiksi päätään ja sanoi:

– Niin, niin, niin... Kyllä minä ymmärrän. Siinä tapauksessa, teidän ylhäisyytenne, käskekää maksamaan minulle edes viisitoista ruplaa! Minä suostun olemaan ottamatta kaikkea kerrallaan.

– Uh! huokasi Kistunov nakaten päättään taaksepäin. Eipä teidän päähänne näy paljoa mahtuvan! Mutta ettekö nyt käsitä, että on yhtä nurinkurista kääntyä tässä asiassa meidän puoleemme kuin jättää avioeroanomus esimerkiksi apteekkiin tai rahapajaan. Mitä se meille kuuluu, ettei teille ole maksettu kaikkea?

– Teidän ylhäisyytenne, rukoilen ikäni Jumalaa puolestanne, jos armahdatte minua orpoa, pyysi rouva Shtshukina itkuun hyrähtäen. Olen turvaton, heikko nainen... Kuolemakseni tuskastunut... Täytyy riidellä vuokralaisten kanssa ja pitää huolta miehestä ja juosta talousaskareissa... ja nyt pitää vielä paastota Herran ehtoolliselle käydäkseni... eikä vävyllänikään ole paikkaa... Ei ole tullut syötyä eikä juotua tuskin nimeksikään, ja vaivoin pysyn jaloillani... Koko yönä en saanut nukutuksi.

Kistunov tunsii sydämentykytystä. Kärsivä ilme kasvoillaan ja painaen kädellään rintaansa sydämen kohdalta hän alkoi taas selittää Shtshukinalle, mutta hänen äänensä katkesi...

– Ei, suokaa anteeksi, en voi enempää kanssanne puhua, sanoi hän ja viittasi kädellään. Ihan päätäni pyörryttää. Te häiritsette vain meitä ja tuhlaatte omaakin aikaanne. Uh!.. Aleksei Nikolaitsh, hän kääntyi erään virkamiehen puoleen, olkaa hyvä ja selittäkää rouva Shtshukinalle!

Keskusteltuaan kaikkien niitten kanssa, jotka pankkiasioissa pyrkivät johtajan puheille, Kistunov meni omaan työhuoneeseensa ja allekirjoitti kymmenkunta paperia. Mutta Aleksei Nikolaitsh puuhasi yhä rouva Shtshukinan kanssa. Istuessaan kaikessa rauhassa työhuoneessaan Kistunov pitkän aikaa kuuli kaksi erilaista ääntä: Aleksei Nikolaitshin yksitoikkoisen, rauhallisen basson ja Shtshukinan itkunsekaisen, kimakan äänen...

– Minä olen turvaton, heikko nainen, kivulloinen nainen, valitti Shtshukina. Olen ehkä terveen näköinen, mutta jos minua tarkemmin tutkii, niin minusta ei löydy ainoatakaan tervettä suonta. Ruokahalua ei ole, tuskin pysyn jaloillani... Kahvia vain olen tänään juonut eikä sekään maistunut miltään.

Mutta Aleksei Nikolaitsh koetti saada häntä käsittämään eri virastojen eroa ja sitä mutkikasta seikkaa, mihin anomuspaperit kussakin tapauksessa ovat osoitettavat. Pian hän kuitenkin väsyi ja eräs kirjanpitäjistä astui hänen sijaansa.

– Senkin inhoittava akka! tuskitteli Kistunov väännellen hermostuneesti sormiaan ja menen vähän väliä vesikarahvin luo. Hän on idiootti, pässinpää! Ensin hän kiusaa minua pahanpäiväisesti ja nyt noita kahta! Senkin vietävä! Uh!.. sydän tykyttää...

Puolen tunnin kuluttua hän soitti. Aleksei Nikolaitsh tuli.

– No, miten siellä nyt on? kysyi Kistunov väsyneesti.

– Emme saa häntä mitenkään käsittämään, Pjotr Aleksandritsh! Kärsivällisyytemme on ihan lopussa. Me puhumme hänelle Tuomaasta, mutta hän vastaa meille Jeremiaasta...

– Minä... en voi enää sietää hänen ääntään... Olen sairas... En voi sietää...

– Soitetaan ovenvartijaa, vieköön hän tuon naisen ulos.

– Ei! ei! säikähti Kistunov. Hän rupeaa huutamaan ja tässä talossa asuu paljon väkeä... voivat vielä luulla meistä mitä hyvänsä... Koettakaa nyt vielä oikein hartaasti, niin eiköhän tuo lopultakin ymmärtäne.

Hetken kuluttua kuului sieltä taas Aleksei Nikolaitshin matala ääni. Kului neljännestanti ja matalan basson asemesta kuului kirjanpitäjän voimakas tenori.

– Kerrassaan inhoittava! tuskitteli Kistunov hermostuneesti liikuttaen olkapäitään. Tyhmä kuin passi! Piru hänet periköön! Tuntuu siltä kuin jalkaleini taas alkaisi... Ja päätä kivistää...

Viereisessä huoneessa Aleksei Nikolaitsh, jonka voimat vihdoinkin olivat tyyten loppuneet, koputti sormellaan pöytään ja osoitti sitten rouvaa otsaan.

– Sanalla sanoen, tämä teidän hartioillanne ei ole pää, sanoi hän, vaan jokin muu...

– No... älähän huoli... suuttui akka. Koputa omaa eukkoasi...

Tarhapöllö! Paras on, kun et siinä liikoja käsiäsi liikuttele!

Katsoen rouva Shtshukinaa kiukkuisena ja raivostuneena ikäänkuin olisi halunnut syödä hänet Aleksei Nikolaitsh sanoi hilliten ääntään:

– Korjaa luusi!

– Hä? parahti Shtshukina samassa. Kuinka te uskallatte? Vaikka olen heikko, turvaton nainen, niin tuollaista en minä siltä salli itselleni tapahtuvan! Minun mieheni on kolleegiasessori! Senkin tarhapöällä! Menenpä asianajaja Dmitri Karlitskin luo, niin saatpa nähdä kuinka sinun käy! Kolme vuokralaistani on tuomittu sakkoihin ja kyllä sinäkin vielä saat polvillasi pyytää minulta anteeksi hävyttömyyttäsi! Minä menen teidän kenraalinne luo! Teidän ylhäisyytenne!! Teidän ylhäisyytenne!!

– Mene hiiteen, pakana! kähisi Aleksei Nikolaitsh.

Kistunov avasi oven ja astui sisään.

– Mitä nyt? kysyi hän itkunsekaisella äänellä.

Shtshukina, joka oli punainen kuin keitetty rapu, seiso keskellä huonetta, muljautteli pahasti silmiään ja tökkäili sormillaan ilmaan. Pankin virkamiehet seisoivat pitkin seinävieriä ja katselivat neuvottomina toisiinsa. He punoittivat myöskin ja olivat kovin vaivaantuneen näköisiä.

– Teidän ylhäisyytenne! rouva Shtshukina syöksyi Kistunovin luo. Tämä... juuri tämä (rouva osoitti Aleksei Nikolaitshia) koputti sormellaan pöytään ja sitten minun otsaani... Te käskitte häntä selvittämään asiani, mutta hän tekee vain pilkkaa minusta! Minä olen heikko, turvaton nainen... Minun mieheni on kolleegiasessori ja minä itse olen majurin tytär!

– Hyvä, armollinen rouva, sai Kistunov sanotuksi, minä otan heti selvän asiasta... ryhdyin toimenpiteisiin... Mutta menkää nyt pois täältä... myöhemmin sitten!..

– Entä koska saan sitten rahani, teidän ylhäisyytenne? Minä tarvitsen tänään!

Kistunov hypisteli otsaansa vapisevalla kädellään, huohti ja alkoi taas selittää.

– Armollinen rouva, olenhan jo sanonut teille, että tämä on pankki, yksityinen liikehuone... Mitä tahdotte meiltä sitten? Ettekö ymmärrä, että häiritsette meitä?

Shtshukina kuunteli ja huokaili.

– Niin, niin... myönsi hän. Mutta olkaa Jumalan tähden armollinen, teidän ylhäisyytenne, olkaa kuin oma isäni, suojelkaa minua! Jos lääkärintodistus ei riitä, niin kyllä minä voin toimittaa todistuksen poliisilaitokseltakin... Mutta käsketään maksamaan minulle rahat!

Kistunovin silmissä alkoi välkehtiä. Hän puhalsi kaiken ilman keuhkoistaan ja vaipui voimaton tuolille.

– Paljonko te tahdotte? kysyi hän heikolla äänellä.

– Kaksikymmentä neljä ruplaa kolmekymmentä kuusi kopeekkaa.

Kistunov veti lompakon taskustaan, otti siitä kahdenkymmenen viiden ruplan setelin ja ojensi sen rouva Shtshukinalle.

– Ottakaa... ja menkää!

Shtshukina kääri setelin nenäliinaan, kätki käärön ja väännettyään suunsa makeaan, jopa veikeään hymyyn kysyi:

– Teidän ylhäisyytenne, eiköhän mieheni pääsisi taas entiseen virkaansa?

– Minä lähden nyt pois... olen sairas... sanoi Kistunov uupuneella äänellä. Minun sydämeni tykyttää niin kauhean kovasti.

Kistunovin lähdettyä lähetti Aleksei Nikolaitsh pankkipalvelija Nikitan noutamaan laakerintippoja. Kun kukin oli ottanut niitä kaksikymmentä tippaa, ryhtyivät pankkivirkamiehet taas työhönsä. Mutta rouva Shtshukina istuskeli eteisessä vielä parisen tuntia puhellen ovenvartijan kanssa ja odotellen Kistunovia takaisin.

Rouva Shtshukina saapui vielä seuraavanaki päivänä.

KOSTO

Ljev Savvitsh Turmanov, tavallinen kuolevainen, jolla oli sievoinen omaisuus, vielä sievoisempi aviosiippa ja mitä sievoisin kalju keskellä päälakea, pelasi kerran skruuvia erään ystävänsä luona tämän nimipäivillä. Aikamoisen tappion jälkeen, joka oli pusertanut hien hänen otsalleen, hän yhtäkkiä muisti, ettei ollut pitkään aikaan kulauttanut viinaryyppyä. Hän nousi, kulki varpaillaan somasti huojuen pöytien välitse saliin, jossa nuoret tanssivat (siellä hän hymyili ystävällisesti ja taputti isällisesti nuorta, hintelää apteekkaria olkapäähän), ja pujahti sitten pienestä ovesta tarjoiluhuoneeseen. Täällä oli pienellä pyöreällä pöydällä pulloja, viinakarahvi... Niitten vieressä kylmien ruokalajien joukossa oli sipulilla ja persiljalla maustettu, puoleksi syöty silli. Ljev Savvitsh kaatoi itselleen ryypyn, liikkuteli sormiaan ilmassa, ikäänkuin hän olisi valmistautunut pitämään puhetta, joi, väänsi kasvoilleen kärsivän ilmeen... Sitten hän iski haarukkansa silliin ja... Mutta silloin hän kuuli puhetta seinän takaa.

– Olkoon menneeksi, olkoon menneeksi... sanoi naisen ääni vilkkaasti.

Mutta milloin?

"Minun vaimoni", arveli Ljev Savvitsh, joka tunsu äänen. "Kenen kanssa hän siellä rupattaa?"

– Milloin tahdot, ystävän!.. vastasi matala, syvä, täyteläinen ääni seinän takana. Tänään ei ole mahdollista, huomenna on minulla työtä melkein koko päiväksi...

"Sehän on Degtjarjev!" Turmanov tunsu ystävänsä matalan äänen. "Vai sinäkin, Brutus, samaa tietä!.. Joko hän on saanut sinutkin pauloihinsa? Onpa siinä väsymätön, kyllästymätön akka! Päivääkään hän ei voi elää ilman 'romania!'"

– Niin, huomenna minulla on työtä koko lailla, jatkoi matala ääni. Jos tahdot, niin kirjoita minulle huomenna jotakin... Se olisi niin hauskaa ja minä tuntisin itseni niin onnelliseksi... Mutta miten järjestämme kirjeenvaihtomme? Pitääpä keksiä ovela keino. Postitse ei sovi kirjoittaa, sillä jos minä esimerkiksi lähetän sinulle kirjeen, niin sinun kalkkunakukkosu saattaa ottaa sen kirjeenkantajalta; ja jos sinä kirjoitat minulle, niin saattaa minun parempi puoliskoni poissaollessani ottaa kirjeen ja avata sen.

– Miten on siis meneteltävä?

– Pitää keksiä salajuoni. Palvelijan kautta ei myöskään saata lähettää, sillä sinun verikoirasi pitää palvelusväen kovassa kurissa... Pelaako hän korttia paraikaa?

– Pelaa. Se hölmö häviää sitten aina!

– Se merkitsee sitä, että rakkausasioissa on onni hänelle sitä suotuisampi! naurahti Degtjarjev. Kuuleppas, sydänpäpyseni, mitä minä tässä keksin... Huomenna tasan kello kuusi illalla minä palaan konttorista kaupunginpuiston kautta, jossa minun pitäisi tavata tarkastajamme. Jätä siis, kultaseni, jos se vain on mahdollista, viimeistään kello kuudeksi, ei myöhemmin, kirje siihen marmorimaljakkoon, joka on viiniköynnösmajasta vasemmalle... Kai tiedät sen?

– Tiedän, tiedän.

– Se on oleva sekä runollista, salaperäistä että uutta... Silloin ei siitä saa tietää sinun möhömahasi eikä minun kunnioitettava parempi puoliskoni. Ymmärräthän?

Ljev Savvitsh joi vielä ryypyn ja läksi sitten pelipöytänsä ääreen. Salaisuus, jonka perille hän oli päässyt, ei hämmästyttänyt eikä suuttanut häntä vähääkään. Aika, jolloin hän oli sellaisesta suuttunut, pannut toimeen perhekohtauksia, haukkunut, vieläpä lyönytkin, oli jo kauan sitten ohi. Nyt hän vain huitaisi kädellään ja katsoi sormiensa läpi huikentelevaisen vaimonsa seikkailuja. Mutta häntä harmitti nyt kuitenkin. Sellaiset nimitykset kuin kalkkunakukko, verikoira, möhömaha y. m. loukkasivat hänen kunniantuntoaan.

"Mikä lurjus se Degtjarjev sentään on!" ajatteli hän laskien tappioitaan. "Kun hän tapaa minut kadulla, niin heittäytyy niin hyväksi ystäväksi että oikein, irvistelee mielihyvystä ja silittelee

vatsaani, mutta annappas kuinka myrkyllisesti selkäni takana minusta puhuu! Edessäpäin ylistää minua ystäväksi, mutta takanapäin haukkuu kalkkunakukoksi ja möhömahaksi ja ties miksi..."

Kuta enemmän hän syventyi vastenmielisiin tappioihinsa, sitä enemmän sapetti mokoma loukkaus! häntä...

"Maitoparta..." ajatteli hän katkaisten vihaisena liitupalasen. "Keltanokka... Jos tekisi mieleni käydä sanoihisi kiinni, niin kyllä minä pian näyttäisin sinulle verikoiran jäljet!"

Illallispöydässä hän ei voinut välinpitämättömästi katsoa Degtjarjevia kasvoihin, ja tämä, ikäänkuin tahallaan, kyseli häneltä tunkeilevasti, oliko hän voittanut pelissä, miksi hän oli niin murheellinen j.n.e. Kehtasipa hän vanhan tuttavan oikeudella äänekkäästi torua rouva Turmanovia siitä, ettei tämä ollut kylliksi huolehtinut miehensä terveydestä. Rouva Turmanov, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut, iski veitikkamaisesti silmää miehelleen, nauroi iloisesti ja jutteli viattomasti, niin ettei itse pirukaan olisi voinut epäillä häntä uskottomaksi.

Palattuaan kotiin Ljev Savvitsh oli pahalla tuulella ja tyytymätön; hänestä tuntui siltä kuin hän ei olisi syönyt vasikanpaistia, vaan vanhan kalossin. Hän olisi ehkä vielä joten kuten voittanut itsensä ja unohtanut kaikki, mutta hänen vaimonsa lörpötykset ja hymyilyt toivat joka hetki hänen mieleensä kalkkunakukon, möhömahan...

"Korvilleen hän tarvitsisi, senkin vietävä Degtjarjev..." ajatteli hän.

"Häntä pitäisi julkisesti nuhdella."

Ja Ljev Savvitsh tuumi, että hän tekisi aivan oikein, jos antaisi Degtjarjeville aika selkäsaunan tai ampuisi hänet kaksintaistelussa kuin varpusen... tai toimittaisi hänet viraltaan pois tai panisi marmorimaljakkoon jotakin iljettävää, haisevaa – esimerkiksi mätänevän rotan... Eipä olisi myöskään hullumpaa siepata rouvan kirje maljakosta ja panna sijaan hävyttömiä runoja, allekirjoituksena "sinun Akulkasi", tai jotakin muuta sentapaista.

Turmanov asteli pitkän aikaa huoneessaan nauttien moisista suunnitelmista. Mutta yhtäkkiä hän jäi seisomaan ja iski otsaansa.

– Hyvä, nyt sen keksin! huudahti hän ihan loistaen tyytyväisyyttään.

Se käy mainiosti! Mainiosti!

Kun hänen puolisonsa oli nukkunut, hän istuutui kirjoituspöydän ääreen ja pitkän aikaa harkittuaan, muuttaen käsialaansa mahdollisimman oudoksi ja tehden tahallaan kirjoitusvirheitä kirjoitti näin: "Kauppias Dulinoville. Kunnioitettava herra! Jollette te tänäpäin kello kuuteksi 12 päivänä syyskuuta pane kaksi sataa ruplaa siihen marmorimaljakkoon, joka on kaupunkin puistossa viiniköynnösmajan vieressä, niin te tulette tapetuksi ja teitän korutavara kauppa räjähytetään ilmaan." Kirjoitettuaan tämän kirjeen Ljev Savvitsh ihan hypähti ilosta.

– Nerokas keksintö! jupisi hän hykertäen käsiään. Erinomaista! Eipä olisi itse saatanakaan voinut myrkyllisempää kosta keksiä! Kauppias pelästyy tietysti hirveästi ja ilmoittaa asiasta heti poliisikamariin, josta lähetetään kello kuudeksi salapoliiseja pensaikkoon vaanimaan ja – rips-raps poika siepataan sievästi kiinni, juuri kun hän kurottautuu kirjettä ottamaan!.. Kyllä pojan housut silloin tutisevat! Ennenkuin asia sitten selviää, saa se lurjus istua ja tuskitella tarpeekseen... Mainiota!

Ljev Savvitsh liimasi postimerkin kirjeen kuoreen ja vei sen itse postilaatikkoon. Hän nukkui autuaaseen hymyyn eikä herännyt ennenkuin myöhään aamulla; pitkään aikaan ei hän ollut niin makeasti nukkunut. Herättyään aamulla ja muistettuaan kostojuonensa hän hymyili tyytyväisenä, vieläpä hypisteli uskotonta vaimoaan leuasta. Mennessään sitten virkaansa ja istuessaan kansliassa hän koko ajan hymyili ja kuvitteli mielessään Degtjarjevin kauhua, kun tämä joutuu satimeen...

Kellon lähetessä kuutta hän ei enää malttanut mieltään, vaan riensi kaupunginpuistoon omin silmin ihailakseen vihollisensa epätoivoista asemaa.

"Ahaa!" ajatteli hän nähdessään poliisin.

Tultuaan viiniköynnösmajan läheisyyteen hän istuutui erään pensaan suojaan ja suunnattuaan ahaan katseensa maljakkoon alkoi odottaa. Hänen kärsimättömyydellään ei ollut rajoja.

Tasan kello kuusi ilmaantui Degtjarjev. Mies oli kaikesta päättäen mitä parhaimmalla tuulella. Silinterihattu oli uljaasti takaraivolla ja päällystakki levällään: näytti siltä kuin sieltä ei olisi näkynyt ainoastaan hänen liivinsä, vaan vieläpä koko hyvä tuulensa. Hän vihelteli ja veti tuon tuostakin sauhun sikaristaan...

"Kohta saat tuta mitä merkitsevät kalkkunakukko ja verikoira!" ajatteli

Turmanov vahingoniloisesta "Odotappas!"

Degtjarjev astui marmorimaljakon luo ja pisti laiskasti kätensä siihen... Ljev Savvitsh kohosi katsomaan silmäänsä räpäyttämättä... Degtjarjev otti maljakosta pienenpuoleisen paketin, katseli ja käänteli sitä olkapäitään kohautellen, avasi sen sitten epäröiden, kohautteli taaskin olkapäitään; mitä suurimman ällistyksen ilme levisi hänen kasvoilleen, Paketissa oli kaksi sadan ruplan seteliä!

Degtjarjev katseli seteleitä pitkän aikaa. Vihdoin, herkeämättä yhä kohauttelemasta olkapäitään, hän pisti setelit taskuunsa ja lausui: "Merci!"

Onneton Ljev Savvitsh kuuli tämän "merci." Koko illan hän seiso i sitten vastapäätä Dulinovin myymälää, uhkaili nyrkillään ilmoituskilpeä ja mutisi kiukkuisena:

– Pelkuri! Pennin pyörittäjä! Vaivainen nauta! Möhömahainen raukka!

TAIDETEOS

Sasha Smirnov, äitinsä ainoa poika, astui hieman hämillään lääkäri Koshelkovin työhuoneeseen. Hän kantoi kainalossaan jotakin, joka oli kääritty "Pörssisanomain" numeroon 223.

– Aa, rakas ystäväni! huudahti lääkäri tulijalle. No kuinka voitte?

Mitä kuuluu?

Sasha vilkutti silmäänsä, pani kätensä sydämelleen ja sanoi liikutuksesta väräjäväällä äänellä:

– Äiti pyysi sanomaan terveisiä teille, Ivan Nikolajevitsh, ja kiittämään teitä... Minä olen äitini ainoa poika ja te pelastitte minun henkeni... paransitte vaarallisesta taudista ja... me emme tiedä, miten osoittaisimme teille kiitollisuuttamme...

– Älkäähän nyt... nuori mies! keskeytti lääkäri, joka oli mielestään saanut jo kylliksi kiitosta osakseen. Minä tein vain sen, minkä jokainen muu lääkäri olisi minun sijassani tehnyt.

– Minä olen äitini ainoa poika... Me olemme köyhiä emmekä siis voi maksaa työstänne ja... se hävettää meitä, herra tohtori, vaikka muuten äiti ja minä... äitini ainoa poika, pyydämme hartaasti teitä ottamaan kiitollisuutemme osoitteeksi... tämän esineen, joka... Se on hyvin kallisarvoinen kapine, vanhaa pronssia... harvinainen taideteos.

– Se on aivan liikaa! sanoi lääkäri rypistäen otsaansa. Mitä te nyt?..

– Ei, olkaa hyvä älkääkään kieltäytykö, jatkoi Sasha mutisemistaan ja rupesi avaamaan myyttynsä. Loukkaatte sekä minua että äitiäni, jos kieltäydytte... Se on erinomainen kapine... vanhaa pronssia... Me olemme perineet sen isävainajalta ja säilyttäneet sitä kalliina muistona... Minun isäni osteli vanhoja pronssitarvotteita ja möi niitä jälleen muinaismuistojen kokoilijoille... Äiti ja minä jatkamme nyt samaa tointa...

Sasha otti kääröstään tuomansa esineen ja laski sen pöydälle. Se oli keskikokoinen kynttelikkö vanhaa pronssia, taiteellista työtä. Siinä oli kuvattuna ryhmä: jalustalla seisoivat kaksi naista Eevan puvussa ja sellaisessa asennossa, ettei minulla ole kylliksi rohkeutta eikä luonnonlaatua kuvata heitä. He hymyilivät mielistellen, ja näytti yleensä siltä, että jollei heidän olisi ollut pakko tukea kynttelikköä, niin he olisivat hypänneet alas jalustalta ja pitäneet huoneessa sellaista irstasta melua, jota on, hyvä lukijani, sopimaton edes ajatellakaan.

Silmäiltyään lahjaa lääkäri kahnutti laiskasti korvansa taustaa, rykäisi kurkkuaan ja niisti epäröiden nenänsä.

– Onpa se todellakin soma laitos, jupisi hän, mutta... miten sanoisin, se ei... se on liian vapaata taidetta... Eipä voi sanoa tuon enää olevan alastomuutta, vaan pikemmin... niin, piru ties, mitä se on...

– Mitä sillä tarkoitatte?

– Itse paholainen ei voisi keksiä mitään riettaampaa... Jos minä pitäisin pöydälläni tuollaista mielikuvituksen epäsikiötä, niin johan minä sillä koko huoneistoni saastuttaisin!

– Kuinka kummallinen käsitys teillä on taiteesta, herra tohtori! loukkaantui Sasha. Onhan se taideteos, katsokaa! Niin runsaasti kauneutta ja suloa, että sielun valtaa autuaallinen tunne ja kyyneleet nousevat silmiin! Tuollaista kauneutta katsellessa saattaa unohtaa koko tämän matoisen maailman... Katsokaa, siinä on liikuntaa, siinä on ilmaa, siinä on henkevyyttä!..

– Kaiken tuon ymmärrän mainiosti, hyvä mies, keskeytti lääkäri, mutta asian laita on niin, että minä olen perheellinen, täällä juoksenteleo lapsia, käy naisia...

– Tietysti, jos katsoo asiaa joukon kannalta, myönsi Sasha, silloin esiintyy tämä suurenmoinen taideteos toisessa valossa... Mutta, herra tohtori, olkaa ylempänä joukkoa, etenkin kun te kieltäytymällä loukkaisitte syvästi minua ja äitiäni... Minä olen äitini ainoa poika... te olette pelastanut henkeni... annamme teille kaikkein kallisarvoisimman esineen, mikä meillä on... ja... ja minä valitan vain sitä, ettei teillä ole paria tälle kynttelikölle...

– Kiitoksia, nuori ystäväni, minä olen erittäin kiitollinen... Sanokaa terveisiä äidillenne... mutta... ajatelkaa toki, täällä juoksentelee lapsia, käy naisia... No... jääköön nyt siihen! Eihän teitä saa käsittämään.

– Eihän tässä minulle mitään käsittämätöntä olekaan, iloitsi Sasha.

Pankaa tämä kynttelikkö tuohon maljan viereen, se sopii siihen erinomaisesti. Mutta mikä vahinko, ettei ole sille paria! Mikä vahinko!

Hyvästi nyt, herra tohtori!

Sashan mentyä lääkäri katseli kynttelikköä pitkän aikaa, raapiskeli korvansa taustaa ja aprikoi.

"Onhan se erinomainen kapine, sitä ei käy kieltäminen", ajatteli hän, "ja olisipa vahinko heittää se pois... Mutta täällä en minä sitä myöskään voi pitää... Hm! Siinäpä vasta tehtävä, jota on vaikea ratkaista! Entä jos antaisin sen lahjaksi jollekulle?"

Pitkän aikaa aprikoituaan hän muisti hyvän ystävänsä, asianajaja

Yhovin, jolle hän oli velkaa asianajosta.

– Sehän mainiota, päätti lääkäri. Ystävänsä hänen on vaikea ottaa minulta rahaa; sopii siis mainiosti, että annan hänelle lahjan korvaukseksi. Sinnepä vien tuon pirun vehkeen! Kaikeksi onneksi hän on vanhapoika ja viettää hieman kevytmielistä elämää...

Jättämättä asiaa homehtumaan hän kiireimmän kautta pukeutui, otti kynttelikön ja ajoi asianajaja Yhovin luo.

– Terve mieheen! huudahti hän tavatessaan asianajajan kotoa. Minä pistäysin vähäsen... Tulin kiittämään sinua, hyvä veli, vaivoistasi... Rahasta jollet huoli, niin ota edes tämä kapine... Katsohan, hyvä veli... Upea laitos!

Nähtyään taideteoksen asianajaja innostui sanomattomasti.

– Ai, mutta sehän on vasta onnistunut! Hitto vieköön, mitä ne taiteilijat keksivätkin! Ihmeellistä! Ihastuttavaa! Mistä sinä olet nuo ihanat neitokset löytänytkin?

Vuodatettuaan ihastuksensa asianajaja katsahti säikähtyen oveen ja kuiskasi:

– Vie, hyvä veli, lahjasi pois. En minä voi sitä ottaa...

– Mikset?.. pelästyi lääkäri.

– No sentähden, että... Täällä käy minun äitini ja asiatuttavani... ja palvelijanikin tähden hävettäisi...

– Ei, ei, ei... Älä kieltäydykään!.. puheli lääkäri viittilöiden käsillään. Se olisi sikamaista sinun puoleltasi! Noin taiteellinen teos... katsohan... siinä on liikuntaa... henkevyyttä... Ei sanaakaan enää! Sinä loukkaat minua!

– Jospa olisi edes viikunanlehtiä ripustettu eteen...

Mutta lääkäri viittilöi käsillään kahta kauheammin ja pakeni Yhovin asunnosta. Tyytyväisenä, kun oli saanut lahjan käsistään, hän ajoi kotiin.

Hänen mentyään asianajaja katseli kynttelikköä, kosketteli sitä joka puolelta sormillaan ja, niinkuin lääkärikin, oli ajatella päänsä puhki ratkaistessaan kysymystä: mitä oli lahjalla tehtävä?

"Onhan se kaunis kapine", tuumaili hän. "Vahinko olisi heittää se pois, mutta sopimatonta on sitä luonaankaan pitää. Parasta on, että lahjoitan sen jollekulle... Niin, vienpä sen tänä iltana huvinäyttelijä Shashkinille. Se velikulta pitää tuollaisesta, ja tänäänhän on sitä paitsi hänen lahjanäyttäntönsä..."

Tuumasta toimeen. Illalla ojennettiin huolellisesti kääritty kynttelikkö huvinäyttelijä Shashkinille. Pitkin iltaa hyökkäsi Shashkinin pukuhuoneeseen herroja ihaillemaan lahjaa... Koko ajan kuului pukuhuoneesta hevosen hirmuntaa muistuttavaa naurun rähäkkää. Jos joku näyttelijättäristä uskalsi Shashkinin ovelle kysymään: "Saako tulla?" niin heti kuului sisältä Shashkinin käheä ääni:

– Ei, ei, siskoseni! En ole pukeutunut!

Näytännön loputtua Shashkin tavan takaa kohautteli olkapäitään ja levitteli käsiään päivitellen:

– Minne minä tuon vietävän kalun työnnän? Että pitikin nyt asua yksityishuoneistossa! Ja käyhän luonani näyttelijättäriä! Jospa se olisi valokuva, jonka voi pistää pöytälaatikkoon!

– Myökää se, herra Shashkin, neuvoi parturi, joka paraikaa paljasti huvinäyttelijän päätä peruukeista. Etukaupungissa asuu muuan eukko, joka ostaa vanhoja pronssiteoksia... Kun ajatte sinne, niin kysykää Smirnovaa... Hänet tuntee jokainen.

Shashkin seurasikin neuvoa...

Pari päivää myöhemmin lääkäri Koshelkov istui työhuoneessaan tutkien hartaasti, sormi otsalle painettuna, sappihappoa. Yhtäkkiä ovi aukeni ja sisään syöksyi Sasha Smirnov. Hän hymyili, säteili ja koko hänen olemuksensa uhkui onnea... Käsissään hän piti jotakin sanomalehteen käärittynä.

– Herra tohtori! hän aloitti hengästyneenä. Kuvitelkaa iloani! Teidän onneksenne meidän onnistui hankkia pari teidän kynttelikölle!.. Äiti on niin onnellinen... Ja minä olen äitini ainoa poika... jonka hengen te pelastitte...

Ja syvästä kiitollisuuden tunteesta vavisten Sasha laski kynttelikön lääkärin eteen. Tämä avasi suunsa aikoen sanoa jotakin, mutta ei sanonutkaan mitään: hänen kielensä ei toiminut.

PARTURISSA

On aamu. Kello ei ole vielä seitsemää, mutta Makar Kusmitsh Blestkinin parturitupa on jo auki. Isäntä, nuori, noin kaksikymmentäkolmevuotias, peseytymätön mies, jonka tukka on vahvasti rasvattu ja puku keikarimainen, siistii huonetta. Oikeastaan siinä ei ole mitään siistimistä, mutta hän on kuitenkin työstään hiestynyt. Mistä pyyhkäisee rätillä, mistä raaputtaa sormella tai kopsahuttaa lutikan seinältä.

Parturitupa on pieni, ahdas, ruokoton. Hirsiseinille liisteröidyt tapetit muistuttavat kyytimiehen vaalennutta paitaa. Kahden himmeän, vetisen ikkunan välissä on kapea, nariseva ovipahanen ja sen ylälaidassa kosteuttaan homehtunut ovikello, joka väräjä ja toisinaan heikosti soikin ilman vähintäkään syytä. Mutta katsokaahan tuota kuvastinta, joka tuossa seinällä riippuu! Se vääntää ja kääntää kasvonne kaikkiin suuntiin mitä säälimättömimmällä tavalla! Tuon saman kuvastimen edessä leikataan tukkaa ja ajetaan partaa. Pienellä pöydällä, joka on yhtä pesemätön ja rasvainen kuin Makar Kusmitsh itse, on koko työkalusto: kammot, sakset, partaveitset, hius- ja partavoidetta kopeekan arvosta, ihojauhoa kopeekan arvosta, vahvasti laimennettua hajuvettä kopeekan arvosta. Niin, eipä maksa koko parturitupa viittätoista kopeekkaa enempää.

Oven päältä kuuluu kivulloisen ovikellon kilahdus ja parturitupaan astuu vanhanpuoleinen mies lyhyet turkit yllä ja huopasaappaat jalassa. Hänen päänsä ja kaulansa on käärittä naisten shaaliin.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.